

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΗ'.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου, ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσια. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθεναγωγείου 12.

24 Δεκεμβρίου 1889.

Ἡ ΓΑΛΛΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΑΙ Ο ΣΑΡΣΑΙ

[Σπάνιον παράδειγμα φιλολογικῆς μετριοφροσύνης ἔδωκεν ἐσχάτως ὁ διάσημος δραματικὸς κριτικὸς Φραγκίσκος Σαρσαι, παραιτηθεὶς τῆς ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ ὑποψηφιότητος αὐτοῦ, καίτοι ἡ ἐκλογή του ἦτο ἐκ τῶν προτέρων ἐξηφαλισμένη. Τοὺς λόγους τῆς παραίτησώς ταύτης ὁ ἐπιφανὴς συγγραφεὺς ἐξήγησε δι' εὐφυοῦς καὶ φιλοσοφικωτάτου ἄρθρου, τὸ ὁποῖον παραθέτομεν ἐν ταῦθα ἄριον τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἐστίας.]

Ἡ ἔδρα τοῦ Ὄζιᾶ ἐκενώθη ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ. Τινὲς ἐκ τῶν μᾶλλον ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τοῦ ἐνδόξου οὗτου σωματείου ἔσχον τὴν τιμητικὴν ἰδέαν ν' ἀποβλέψωσι πρὸς ἐμὲ καὶ μ' ἐκάλεσαν νὰ κατέλθω εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐκλογῆς. Ἐννοεῖτε ὅτι αἱ προτάσεις αὗται μὲ συνεκίνησαν καὶ μὲ ἐτάραξαν βαθέως. Ἐπὶ πολὺ ἐδίστασα τί ἔπρεπε νὰ πράξω· ἀλλὰ σήμερον ἔλαβα τὴν ἀπόφασίν μου καὶ ἐὰν ἐκμυστηρεύωμαι τὰς ἀνησυχίας μου εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν Χρονικῶν⁽¹⁾ πράττω τοῦτο διότι ἐξ ὄλων τῶν ἐφημερίδων εἰς τὰς ὁποίας γράφω εἶνε ἐκείνη μετὰ τῶν ἀναγνωστῶν τῆς ὁποίας αἰσθάνομαι ὅτι διατελῶ εἰς μεγαλειότεραν οἰκειότητα ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων. Τοὺς θεωρῶ ὡς φίλους καὶ εὐχαριστοῦμαι νὰ συνομιλῶ μετ' αὐτῶν ἐλευθέρως.

Δὲν εἶμαι ἐξ ἐκείνων, οἵτινες συνειθίζουσι νὰ ἐκτοξεύωσιν εὐκόλα ἐπιγράμματα κατὰ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας· πάντοτε ὠμίλησα περὶ αὐτῆς μετ' εὐλαθείας καὶ μετ' ἐκτιμήσεως. Πολλὰκις εἰς τὸν βίον μου μοῦ συνέβη νὰ γράψω κατ' ἀκαδημαϊκῶν ἀλλὰ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν ἀνέκαθεν ἔτρεφα βαθὺν σεβασμὸν. Εἶνε μετὰ τῆς Γαλλικῆς Κωμωδίης ἐν τοῖς γράμμασι τὸ μόνον ἴδρυμα, τὸ ὁποῖον συνδέει τὴν Γαλλίαν πρὸς τὸ ἀρχαῖον πολίτευμα καὶ διὰ μέσου τῆς Ἐπαναστάσεως συνεχίζει τὴν ἀλυσίν τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων. Ἀπολαύει ἐξαιρετικῶν γοήτρου μεταξὺ τῶν πλείστων λογίων καὶ πάντων τῶν φιλογραμμάτων.

Καὶ οἱ ἐπιμονώτεροι σαρκασταὶ ἀναγκάζονται νὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι ἀν περιλαμβάνη μικρὸν ἀριθμὸν ἀνθρώπων ἀναξίων λόγου, ἀριθμεῖ ὁμως ἐν τοῖς κόλποις τῆς τὰς ἐπιφανεστέρως προσωπικότητος τῆς πατρίδος μας. Ὁ Ἀλέξανδρος Δουμάς υἱός, ὅστις ἀφοῦ κατεριωνεύθη τὴν Ἀκαδημίαν, κατέληξεν εἰς τὸ νὰ θέσῃ τὴν ὑποψηφιότητά του, ἔλεγεν εἰς ἀπάντησιν τῶν μεμφομένων αὐτὸν διὰ τὴν παλινωδίαν ταύτην:

— Τί τὰ θέλετε; Εἶνε πάντοτε εὐχάριστον ν' ἀποτελῇ τις μέλος σωματείου, τὸ ὁποῖον ἀριθμεῖ 40 μόνον μέλη.

Ἠδύνατο νὰ προσθήσῃ ὅτι ἐκ τῶν τεσσαράκοντα αὐτῶν μελῶν, τριάκοντα ἢ καὶ τριάκοντα πέντε εἶνε περιώνυμοι, διακρίνονται ἐν τοῖς γράμμασιν, ἐν ταῖς τέχναις, ὡς ῥήτορες, ἐν τῇ πολιτικῇ, εἰς τὰς αἰθούσας, πάντες δέ, ἀκόμη καὶ αὐτοὶ οἱ ὅπως ἄγνωστοι, εἶνε ἄνθρωποι καλοκαταθετραμμένοι, μετὰ τῶν ὁποίων εὐχαρίστως συναντᾶται τις τὰς ἡμέρας τῶν συνεδριάσεων καὶ ὁμιλεῖ ἐν ἐλευθερίᾳ.

Τὴν ἰδέαν ταύτην οὐδέποτε ἔπαυσα νὰ ὑποστηρίζω ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ. Ἐπὶ τριάκοντα ἔτη μεταβαίνω τακτικώτατα εἰς τὰς συνεδριάσεις τῶν ἐπισήμων δεξιώσεων διὰ ν' ἀκούσω εἰς μίαν γωνίαν, ἢ ὁποία ἐκ παραδόσεως κατέστη ἰδική μου καὶ τὴν ὁποίαν μοῦ φυλάττουσι οἱ συνήθεις ἀκροαταί, τοὺς λόγους τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ καὶ τοῦ δεξιουμένου αὐτὸν ἀντιπροσώπου τῆς Ἀκαδημίας τὴν ἐσπέραν ὠμίλουν περὶ αὐτῶν ἐν τῷ τύπῳ καὶ τοῖς ἀνεγίνωσκᾳ, προσπαθῶν νὰ ἐξάρω ὅ,τι μᾶλλον ἐτίμα τὸ εὐγενὲς σωματεῖον.

Δὲν ἐκωλυόμην λοιπὸν οὔτε ἐστενοχωροῦμην ἀπὸ δηλώσεις, ὁποῖαι αἰ διαφυγοῦσαι ἄλλοτε τὸν Ζολᾶ καὶ διὰ τὰς ὁποίας μεταμελεῖται τώρα⁽¹⁾ ἢ ὁμοίων πρὸς ὅσας ἐπανειλημμένως διετύπωσεν ὁ Δωδέ. Δὲν ἤμην ὑποχρεωμένος ὡς οἱ ἄλλοι νὰ λατρεύσω ὅ,τι τὴν προτεραιάν ἔκαυσα, διότι δὲν ἔκαυσα τίποτε. Πάντοτε ἐφρόνουν ὅτι ὁ τίτλος τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ εἶνε ἡ ὠραιότερα

(1) Τοῦ περιοδικοῦ ἐν τῷ ὁποίῳ ἐδημοσιεῖται τὸ ἄρθρον.

(1) Ὡς γνωστὸν ὁ Ζολᾶ προβάλλει νῦν τὴν ὑποψηφιότητά του ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ.

καὶ ἐπιφθονωτέρα ἀμοιβή, τὴν ὅποιαν δύναται νὰ ἐπιθυμήσῃ λόγιος.

Τὰ μάλᾳ λοιπὸν μὲ ἐκολάκευσαν αἱ ἀγαθαὶ διαθέσεις ἀκαδημαϊκῶν τινῶν, οἵτινες μοὶ ὑπεδείκνουν ὅτι ἴσως μεταξὺ τῶν πιθανολογουμένων ὑποψηφίων ἤμην εἰς ἓκ τῶν καταλληλοτέρων διὰ νὰ ἠμιλήσω ἀρμοδίως περὶ τοῦ Αἰμιλίου Ὠζιᾶ καὶ ἀπαγγεῖλω τὸν ἐπιτάφιόν του.

Εἰλικρινῶς — δὲν θὰ προσποιηθῶ τὸν μετριόφρονα — δὲν θεώρουν τὸν ἑαυτὸν μου ἀνάξιον τῆς τοιαύτης τιμῆς. Ἀποβλέπων πρὸς τὴν διανυθεῖσαν περίοδον τῆς ζωῆς μου, ἐνόμιζα ὅτι τριακονταετῆς δημοσιογραφικὸς βίος, καθ' ὃν ἔσπειρα τόσας ὀρθὰς ἰδέας διὰ πολυαριθμῶν ἐφημερίδων, ἠδύνατο νὰ συνηγορήσωσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ νὰ δικαιώσωσι τὸν ἀγῶνά μου ἐνώπιον δικαστῶν ἐπιθυμούντων νὰ ἀνταμείψωσιν ἂν ὄχι τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν λαμπρότητα, τοῦλάχιστον τὴν ἀπρόσβλητον χρηστότητα τῆς ἐργασίας καὶ φιλολογικὸν ἔρωτα πάντοτε ἀκμαζοντα.

Ἐπῆρχον λοιπὸν πολλοὶ λόγοι διὰ νὰ ἐπωφεληθῶ τῶν συμπαθειῶν, αἱ ὁποῖαι ἀθουρῶσιν μοὶ προσεφέροντο καὶ νὰ ὑποβληθῶ εἰς τὴν ψῆφον τῆς Ἀκαδημίας. Δὲν κάμνω τὸν ὑπερήφανον. Ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἤμην εἰς ἄκρον τεταραχμένος. Δὲν ἐκοιμήθην τὸν συνήθη ἥρεμον ὕπνον μου. Ἡ ἀβεβχιότης μὲ ἐκράτει ἀγρυπνον, μὲ ἀνησύχει. Εἶνε σκληρὰ βάσανος νὰ μὴν ἠξεύρῃ κανεὶς τί πρέπει νὰ κάμῃ.

Εἰς μόνον τρόπον ὑπῆρχε διὰ ν' ἀνακτῆσω τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἡσυχίαν μου. Νὰ λάβω ὀριστικὴν τινα ἀπόφασιν.

Τὴν ἔλαβα. Δὲν θὰ παρουσιασθῶ ὡς ὑποψήφιος εἰς τὴν Ἀκαδημίαν.

Μὴ νομίζετε ὅτι πράττω τοῦτο ἐκ φόβου τοῦ ἀγῶνος. Ἐγεννήθην συζητητῆς, καὶ ἔχω τὸ πολεμικὸν μένος ἐμυυτον. Ἡ προσδοκία τῆς πάλης θὰ μὲ ἐκέντα τούναντίον ἀντὶ νὰ μὲ ἀποθαρρύνῃ. Εἰς τὸνκόσμον μόνον τὸ ἀγωνίζεσθαι εἶνε εὐχάριστον. Καὶ ἡ ὑποψηφιότης τῆς Ἀκαδημίας εἶνε καὶ αὐτὸ ἀγῶν, ὡς αἱ ἵπποδρομιαί. Ἐγεννήθην δὲ φύσει παίκτης.

Ἔχω ἄλλους λόγους.

Ἀνῆκω εἰς τὴν ἐνεργὸν δημοσιογραφίαν. Ἡ τύχη, ὠθοῦσα με πρὸς τὴν διεύθυνσιν πρὸς τὴν ὅποιαν ἐκ κλίσεως ἔρρεπον, μὲ ἔρριψεν εἰς τὴν κριτικὴν, ὅπου βραδέως ἀπέκτησα κάποιαν φήμην. Ἐτράπην εἰς διάφορα εἶδη λόγου· ἀλλὰ προφανῶς τὴν καλλιτέραν μου φήμην ἀπέκτησα ὡς δραματικὸς κριτικὸς καὶ ἂν ἡ Ἀκαδημία μὲ ἐξέλεγε, βεβαίως θὰ ἐσκόπει νὰ τιμήσῃ ἐν ἐμοὶ τὸν ἐπιφυλλιδογράφον τῆς Δευτέρας, ἓνα τῶν διαδόχων τοῦ ἐνδόξου ἡμῶν προκατόχου, τοῦ Ἰουλίου Ζανέν.

Ἔστω! δὲν πλανῶμαι. Ἐννοεῖται οἰκοθεν ὅτι

δὲν θεωρῶ τὸν ἑαυτὸν μου οὔτε ὡς ἀνόητον, οὔτε ὡς ἠλίθιον, ὅπως προσποιῶνται ὅτι πιστεύουσιν οἱ νέοι, οἱ ἠμιλοῦντες περὶ ἐμοῦ. Γνωρίζω ὅμως καλῶς ὅτι ἡ ἀρετὴ, τὴν ὅποιαν κυρίως ἐκτιμᾷ ἐν ἐμοὶ τὸ κοινόν, εἶνε ἡ εἰλικρίνεια.

Καθ' ἣν ἡμέραν ἔλαβα τὸν κάλαμον ἀνὰ χεῖρας, ὠρκίσθην ὅτι θὰ λέγω πάντοτε περὶ παντὸς ἔργου, τὸ ὅποιον παρέρχεται ἐνώπιόν μου, τὴν γνώμην μου, καλὴν ἢ κακὴν ἀδιάφορον, ἀλλ' ἡ ὁποία θὰ εἶνε πάντοτε ἰδική μου καὶ ὅτι θὰ τὴν λέγω πάντοτε εἰλικρινῆ, σαφῆ, ἀδιαφορῶν περὶ τῶν συνεπειῶν. Ἐτήρησα πιστῶς τὸν ὄρκον μου· ἐπὶ τέλους ἀπέκτησα τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κοινοῦ. Ἠγόρασεν ὅτι ἐπώλουν. Ἐπίστευσεν.

Τὸ εἶπα πολλάκις, ἐν τῇ κριτικῇ τὸ κύρος ἀποτελεῖ ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν ἄλλων. Τὴν ἐμπιστοσύνην ταύτην τὴν κατέκτησα βαθμηδόν, ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ, ὄχι διὰ τῆς ἀξίας μου, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς χρηστότητός μου. Σήμερον δρέπω τοὺς καρποὺς μακρᾶς ἐπιμονῆς. Λέγουσι περὶ ἐμοῦ συνήθως: «Εἶνε ἠλίθιος, μωρός, κτῆνος, γεροξεκουτιασμένος»· ἀλλὰ προσθέτουν: «Λέγει ὅτι φρονεῖ».

Δὲν ἀπαιτῶ πλειότερον. Ἐπὶ τῆς ἰδέας αὐτῆς τῆς ἀπολύτου καλῆς μου πίστεως ἐστηρίχθη ἡ φήμη μου καὶ ἐδραιούται τὸ κύρος μου.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι πρὸ ἰκανῶν ἐτῶν (ἤμην ἡδη ἀρκετὰ γνωστὸς ἐν Παρισίοις) φίλοι μου τινες μοῦ εἶπον ὅτι ὁ μακρὸς πώγων μου καθίστα σκαιὰν τὴν μορφήν μου καὶ μὲ συνεβούλευσαν νὰ ξυρισθῶ. Μετέβην εἰς ἓνα κουρέα καὶ τὸν ἐκοψα. Τὴν ἐπομένην συνήντησα τὸν δημοσιογράφον Γάστωνα δὲ Σαιν Βαλρῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ζῆ σήμερον, εἶχε δὲ πνεῦμα φιλόσοφον:

— Δὲν ἔκαμες καλὰ, μοῦ εἶπεν, οἱ Παρισιοὶ σὲ ἐγνώριζαν μὲ γένεια. Δὲν πρέπει ποτὲ διάσημος ἀνὴρ νὰ τοὺς χαλνᾷ τὴν εἰκόνα τὴν ὅποιαν ἐσχημάτισαν περὶ αὐτοῦ.

Ἡ ἰδέα μοῦ ἔκαμεν ἐντύπωσιν. Ἐτήρησα δὲ αὐτὴν ὡς ἀρχὴν τοῦ βίου μου. Ἐὰν ἐπρότεινα τὴν ὑποψηφιότητά μου εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, ἀναμφιβόλως, ὅσοι ἔχουν εἰς τὴν εἰλικρινείαν μου ἀπόλυτον πεποιθήσιν, θὰ ἐπίστευον ὅτι ὑποτάσσω τὴν κριτικὴν μου εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐκλογῆς.

Ἴδου ἐν παραδείγμα, λόγου χάριν. Παριστάνεται μία κωμῆδιὰ τοῦ κ. Καμίλλου Δουσέ Ἐγὼ προσωπικῶς ἀγαπῶ πολὺ τὸ εἶδος αὐτό. πεπαλαιωμένον πλέον σήμερον, τὸ ὅποιον μοῦ ἐνθυμίζει τὸν Κολέν δ' Ἀρλεβίλλ, ἓνα ἀπὸ τοὺς νεανικοὺς μου θαυμασμούς. Ἐπανειλημμένος καὶ ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ εἶπα ὅτι καλὸν ἐφρόνουν· πιθανὸν νὰ εἰπέ τις: «Τί παράξενα γοῦστα ὅπου ἔχει αὐτὸς ὁ Σαρσαί!» Τώρα θὰ εἰποῦν: «Να! τὸ κάμνει διὰ τὴν ψῆφόν τοῦ Δουσέ». Καὶ θὰ

ἔχανα ὅλον μου τὸ κύρος, πράγμα ἀφόρητον δι' ἐμέ.

Εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ὑπάρχουν πολλοὶ δραματικοὶ συγγραφεῖς. Γνωρίζω ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν ἄνευ δυσαρρεσκείας θὰ ἐψήφισαν ὑπὲρ ἐμοῦ. Ἄλλ' ἐγὼ θὰ ἠδυνάμην πλέον νὰ κρίνω ἐλευθέρως τὰ ἔργα των;

Βεβίως θὰ ἐτήρουν τὴν ἐλευθερίαν μου καὶ κανεὶς δὲν θὰ δυσηρεστεῖτο, διότι εἶνε ἄνδρες ὑπερόχου πνεύματος καὶ ἀπηλλαγμένοι μικρολογιῶν.

Τὸ κοινὸν φαντάζεται ὅτι χρειάζεται μεγάλη τόλμη διὰ νὰ εἰπῆ εἰς κριτικὸς ὅτι ἐν δράμα τοῦ Δουμᾶ, τὸ ὁποῖον εὐρίσκει κακόν, εἶνε κακόν. Ὅχι, τίποτε εὐκολώτερον τούτου εἰζεύρω ὅτι ἀνὸ Δουμᾶς εὐρεθῆ εἰς τὴν κακὴν του, ἢμπορεῖ νὰ δυσαρεστηθῆ, ἀλλὰ θὰ μεταμεληθῆ ἀμέσως. Εἶνε ἀνώτερος μικροπροπειῶν. Δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον δυσηρεστήσα περισσότερον τοῦ Σαρδοῦ. Ἄλλὰ ὑπολήπτομαι αὐτὸν ἀρκούντως, ὥστε νὰ πιστεύω ὅτι, καίτοι θεωρῶν με ὡς ἄνθρωπον μὴ δυνάμενον νὰ ἐνοήσῃ τὰ ὠραία ἔργα, θὰ ἐψήφισεν ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀν δὲν εἶχε προγενεστέρως ὑποχρεώσεις.

Τὸ ἀληθὲς θάρρος συνίσταται εἰς τὸ νὰ λέγη τις περὶ τοῦ ἀσημάντου ἔργου δημοσιογραφικοῦ τινὸς ὅ,τι ἀληθῶς φρονεῖ. Τὸ μῖσός του εἶνε ἀδυσώπητον. Σᾶς ὁμολογῶ ὅτι ἐγὼ, ὅστις τὴν εἰλικρίνειαν ἐθήκα ὡς νόμον, ἐδίσταζα ἐνίοτε νὰ κάμω λόγον περὶ θωδεδιλλείου, τὸ ὁποῖον ἠδυνάμην νὰ περῆθω ἐν σιγῇ, χωρὶς νὰ παρατηρηθῆ τὸ πράγμα. Πρὸς τί ἔλεγον καθ' ἑαυτόν; Κανεὶς δὲν θὰ προσέξῃ τὴν παράλειψιν. Καὶ γνωρίζω τὸν συγγραφέα· ἀν ρίψω κάτω τὸ ἀριστοῦργημά του, ἐπὶ ἐξ μῆνης θὰ με καταδικάσῃ με τὸς ὑβριστικὸς ὑπαινιγμούς του! Ἄλλ' οὐδέποτε ὑπεχώρησα εἰς τὰς δειλὰς ταῦτας ὑπαχωρεύσεις καὶ αἰσθάνομαι διὰ τοῦτο κῆποιαν ὑπερηφάνειαν.

Δὲν ἔχει οὕτως προκειμένου νὰ κρίνῃ τις τὸν Δουμᾶν, τὸν Φεγιέ, τὸν Παλλιερώαν, τὸν Σαρδοῦ, τὸν Ἀλεβῦ, τὸν Μεγιὰκ καὶ ἄλλους συγγραφεῖς τοιαύτης ἀξίας. Δυσαρεστοῦνται τὴν μίαν ἡμέραν, τὴν ἄλλην σοῦ δίδουν τὸ χέρι.

Δὲν ἀποσύρομαι λοιπὸν τοῦ ἀγῶνος ἐκ φόβου μὴ δυσαρεστήσω αὐτούς. Ὅχι, ἀποσύρομαι αὐτοῦ, διότι εἶμαι δούλος τῆς κοινῆς γνώμης. Τὸ κοινὸν θὰ ὑποθέτῃ ὅτι ὑποψήφιος καὶ βραδύτερον ἀκαδημαϊκός, ἀν ἐμελλον νὰ ἐκλεχθῶ, δὲν δύναμαι πλέον νὰ λέγω τὴν ἀλήθειαν, ὅτι δὲν λέγω πλέον αὐτὴν. Θὰ ἔχανα τὸ ἥμισυ τῆς δυνάμεώς μου.

Ἐθυσίασα ἤδη πολλὰ εἰς τὴν κοινὴν γνώμην. Διὰ νὰ κατακτήσω αὐτὴν, ἀπέκρουτα πάσας τὰς τιμὰς, αἱ ὁποῖαι εἶνε τὰ τυχερὰ τοῦ ἐπαγγέλματός μου! προεδρείας, παράσημα καὶ τὰ λοιπὰ ἀπεμακρύνθη ἀυστηρῶς τῆς κοινωνίας,

μὴ δεχόμενος ποτὲ πρόσκλησιν, ἢ ὁποία ἠδύνατο νὰ μὲ ἐκθέσῃ εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀποδώσω χάριν ἀντὶ χάριτος· ἔζησα δίκην ἀγριμίου· προτιμότερον νὰ παραμείνω ἀγριμίου.

Ἐὰν ἡ δημοσιογραφία τὴν ὁποίαν ἠγάπησα σχεδὸν ὅσον καὶ τὸ Διδασκαλεῖον (Ecole normale) εἶχεν ἀνάγκην ἐμοῦ διὰ νὰ ἀντιπροσωπευθῆ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ. Ἴσως ἡ ἰδέα αὕτη μὲ μετέπειθεν. Ἄλλ' ἐπρωσωπεῖται ἐν αὐτῇ ὑπὸ τοῦ ἐνδόξου πρυτάνεως ἡμῶν Τζῶν Λεμοέν, βλέπω δ' ὅπισθεν αὐτοῦ δύο ἄλλους, ἴσως τρεῖς, οἵτινες βρῖνουσιν ἡρέμα πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ θὰ καταλάβωσι λαμπρῶς τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν ἀφίνω εἰς αὐτούς. Ἐγὼ μίαν μόνην φιλοδοξίαν ἔχω· ἐπὶ τοῦ τάφου μου νὰ τεθῆ αὐτὴ ἡ ἐπιγραφή, ἡ συνοψίζουσα τὸν βίον μου:

Σ Α Ρ Σ Α Ι

Καθηγητὴς καὶ δημοσιογράφος.

Ἐτελείωσα τὸ ἄρθρον μου Χιλιάδας ἐπὶ χιλιάδων διέσπειρα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο ἔγραψα μετὰ μεγαλειτέρως συγκινήσεως καὶ στενοχωρίας. Διότι αἱ συζητήσεις αὐταὶ εἶνε ἐξ ἐκείνων, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἐπανάρχεται τις. Ἀποτελοῦσιν ἰσοβίους ὑποχρεώσεις.

Ἄλλ' ἡ θυσία ἐγένετο, ἡ γέφυρα ἐκόπη ὀπισθέν μου· καὶ τώρα ἐμπρός!

(Κ.).

Francisque Sarcey.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΩΣ ΑΔΥΝΑΤΙΣΕΝ Ο ΖΟΛΑ

Ἐπεσκέφθη πρό τινος τὸν Ζολᾶ ἰταλὸς τις δημοσιογράφος ἵνα ἐρωτήσῃ αὐτὸν περὶ τοῦ νέου ἔργου του, τοῦ Ἀνθρώπινου κτήνους. Καθ' ἣν στιγμὴν δὲ ἔπεινε πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα εἶπεν:

— Αὐτὴν τὴν φοράν σᾶς εὐρίσκω ὡσάν νεώτερον καὶ ἀμικαιότερον παρ' ἄλλοτε. Ὅταν σᾶς εἶχα ξαναἰδῆ τὴν τελευταίαν φοράν μου ἐφάνητε χονδρός, βαρῦς· τώρα ὅλα αὐτὰ ἔλειψαν.

— Καὶ αὐτὸ τὸ ὀφείλω εἰς μίαν καλὴν σύμπτωσιν. Ἐτυχεν ἐν βράδῳ εἰς τὸ θέατρον ἐνθ' ἐπερνοῦσα μέσα ἀπὸ τὰ καθίσματα διὰ νὰ φθάσω εἰς τὴν θέσιν μου, νὰ εἶνε ἐκεῖ ἐμπρὸς καὶ ὁ ζωγράφος Παραφέλης. Γυρίζω καὶ τοῦ λέγω: «Τί βάσανο νὰ εἶνε κανεὶς παχὺς». Μοῦ ἀποκρίνεται: «Ἄμα θέλεις ἢμπορεῖς ν' ἀδυνατίσης». Εἰς τὸ πρῶτον διάλειμμα τὸν εὐρίσκω καὶ τὸν ἐρωτῶ πῶς ἢμπορῶ ν' ἀδυνατίσω. Μοῦ λέγει λοιπὸν ὅτι ὁ μόνος καὶ ἀπλουστάτος τρόπος διὰ νὰ ἐκκατορθώσω εἶνε νὰ μὴν πίνω οὔτε νερόν, οὔτε τίποτε.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν εἰς τὸ πρόγευμα ἠθέλησα νὰ δοκιμάσω. Ἡ γυναῖκά μου ἐθῶμισε, μοῦ εἶπε πῶς θὰ καταστρέψῃ τὴν ὑγίαν μου με αὐταῖς ταῖς πρέλλαις. Ἐν τούτοις ἐγὼ ἀναποδογύρισα τὸ ποτήρι μου καὶ δὲν ἔπια τίποτε· ἐξηκολούθησα δὲ τὴν ξηρασίαν αὐτὴν ἐπὶ ἡμέρας. Αἱ λοιπὸν μετὰ μίαν ἐβδομάδα εἶχα ἐλαφρόση κατὰ δέκα λίτρας καὶ μετὰ τρεῖς μῆνας ἐξεφορτώθηκα ἀπ' ἐπάνω μου σαράντα λίτρας πάχους. Καὶ ἡ ὑγεία μου εἶνε λαμπρὰ καὶ εἶμαι κατευχαριστημένος.